נט א מיי' פ"ב מהלכות נדרים הלכה יז סמג לאוין רנב טור ש"ע יו"ד סימן רנא סעיף ע:

[פ"מ ע"ב]

כל המודר אין דעתו על מה שהפקיר • אין הכי נמי דמאי הדר ביה דדיליה הוי ולא הוה אסר ליה לאחותו דבר שהפקיר בפירוש חייל נדרו אלא הכא הייתו טעמא משום דכל האוסר נכסיו סתם אין דעתו על מה שהפקיר: **הבי** גרסינן מתיב רבא מקלתן לראשון וכולן לשני זכה להשתעבד בראשון ובריימתא היא בתוספתא דבבא בתרא* והכי פירושו מי שיש לו שני עבדים ונתן מקלת נכסיו לראשון ואח"כ נתן לשני לא קנה ראשון דדלמא בגופיה שייר וכיון שעלמו לא קנה נכסים נמי לא קנה דעבדא דקני נכסי הוא אבל שני זכה בעלמו ובנכסים וזכה נמי להשתעבד בראשון לגביה ליכא שיורא ואי אמרת דאין דעתו על מה שהפקיר ה"נ אין דעתו על מה שנתן כבר: אלא אמר רבא אמר רב יוסי גזירה משום מתנת בית חורון תניא המפקיר את שדהו כל שלשה ימים יכול לחזור בו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו אמר

אבל אם היה הפקירו קודם לנדרו הרי זה מותר ואי אמרת עד דאתי לרשות זוכה מה ליגדרו קודם להפקירו מה לי הפקירו קודם לנדרו? הוא מותיב לה והוא משני לה כל הנודר, אין דעתו על מה שהפקיר נמתיב רבא *מקצתן לראשון וכולן לשני, ראשון קנה, שני לא קנה אלא אמר רבא הוינו טעמא דרבי יוסי-גזירה משום *מתנת בית חורון תניא המפקיר את שדהו כל שלשה ימים יכול לחזור בו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו אמר

אבל אם היה הפקירו קודם לנדרו הרי זה מותר • דמסתמא כי מדיר אינש על מה דאתי ליה ברשותיה הוא בחדריה ולא על מה שכבר הפקיר ואהדכי מותר אלא אמרת טעמא דרבי יוסי משום דלא הוי הפקר עד דאתי לרשותא לרשות זוכה, מה לי נדר כבר הפקר כו' הא כי נדר כבר אכתי לא זכה ביה שום חדש ואמאי מותר: **שיינו טעמא דרבי, דכל המדיר אין דעתו על מה שהפקיר.** אלא על מה שעדיין ברשותו, ואהדכי מותר: **מתיב רבא כו' מקצתן לראשון וכולן לשני** • שכ"מ שכתב מקצת נכסיו לאחד והשאר כולן כתב לשני: **ראשון קנה שני לא קנה** • ואם עמד, חוזר בשני ואינו חוזר בראשון לפי שכשכתב לראשון שייר לעצמו 'מה שנתן אחר כך לשני' ומן השני חוזר דלא שייר כלום ומש"ה לא קנה אלא אמרת לא הוי מתנה עד דמטי ליד מקבל אמאי קנה ראשון טפי משני הא כיון דלא אתי לידיה לא הוי שלו וכי היכי דשל שני הוי שיור לראשון איכא למימר נמי דשל ראשון הוי שיור לשני הואיל וברשותו של נותן הן אכתי כל זמן דלא אתי לידיה דהאי, אלא מדקנה ראשון ש"מ ליתא להא דר' יוחנן דאמר לא זכי מקבל עד דאתיא לידיה: **אלא אמר רבא** • לעולם קסבר רבי יוסי דמן התורה הויא (א) (מתנה) לאלתר אלא דאמר לא הוי מתנה עד דמטי ליד מקבל אמאי קנה ראשון טפי משני הא כיון דלא אתי לידיה לרשות זוכה, הואיל ומשעה שהפקירו הוי הפקר ומאי טעמא דר' יוסי דאסר הכא במתניתין: **שיינו טעמא דרבי יוסי** • דלא אמר דליהוי הפקר: **משום מתנת בית חורון.** כדתנן בפרקין לקמן (דף מח.) דמוכחא מילתא דלא נתנה לחברו אלא בשביל שיבא אליו ויאכל והכא נמי לא אמרינן הוי הפקר כיון דאין שם אחר, מיהו דבשביל מודר ממש הפקיר והייטו דומיא דבית חורון הלכך (ג) אוקמינן אחרבנן דלא הוי הפקר עד דאתי לרשות זוכה ואתי דמפרשי אלא אמר רבא לעולם לר' יוסי מדאורייתא לא הוי הפקר עד דאתי לרשות זוכה ולא דמי למתנה ומדרבנן הוא דהוי הפקר אע"ג דלא אתי לרשות זוכה כדאמרי' לקמן כדי שלא תשתכח תורת הפקר והכא במתני' כו': **המפקיר את שדהו כל ג' ימים הראשונים יכול לחזור בו** • **בין** אמר "אין רצוני שיהא הפקר" לחזר בו **ובין** זכה בו אינו בתוך ג' ימים ושם הפקר לא חייל ביה ולא פקע ליה מידי מעשר, דהפקר פטור מן המעשר כדקאמרינן (שבת דף מחי) וכאמר "פרע להפקר: **מכאן ואילך אינו יכול לחזור בו** • ופטור מן המעשר כל מאן דזכי ביה: אמר

אבל אם היה הפקירו קודם לנדרו מותר • דמסתמא כי מדיר אינש על מה דאתי ליה ברשותיה הוא בחדריה ולא על מה שכבר הפקיר ואהדכי מותר אלא אמרת טעמא דרבי יוסי משום דלא הוי הפקר עד דאתי לרשותא לרשות זוכה, מה לי נדר כבר הפקר כו' הא כי נדר כבר אכתי לא זכה ביה שום חדש ואמאי מותר: **שיינו טעמא דרבי, דכל המדיר אין דעתו על מה שהפקיר.** אלא על מה שעדיין ברשותו, ואהדכי מותר: **מתיב רבא כו' מקצתן לראשון וכולן לשני** • שכ"מ שכתב מקצת נכסיו לאחד והשאר כולן כתב לשני: **ראשון קנה שני לא קנה** • ואם עמד, חוזר בשני ואינו חוזר בראשון לפי שכשכתב לראשון שייר לעצמו 'מה שנתן אחר כך לשני' ומן השני חוזר דלא שייר כלום ומש"ה לא קנה אלא אמרת לא הוי מתנה עד דמטי ליד מקבל אמאי קנה ראשון טפי משני הא כיון דלא אתי לידיה לרשות זוכה, הואיל ומשעה שהפקירו הוי הפקר ומאי טעמא דר' יוסי דאסר הכא במתניתין: **שיינו טעמא דרבי יוסי** • דלא אמר דליהוי הפקר: **משום מתנת בית חורון.** כדתנן בפרקין לקמן (דף מח.) דמוכחא מילתא דלא נתנה לחברו אלא בשביל שיבא אליו ויאכל והכא נמי לא אמרינן הוי הפקר כיון דאין שם אחר, מיהו דבשביל מודר ממש הפקיר והייטו דומיא דבית חורון הלכך (ג) אוקמינן אחרבנן דלא הוי הפקר עד דאתי לרשות זוכה ואתי דמפרשי אלא אמר רבא לעולם לר' יוסי מדאורייתא לא הוי הפקר עד דאתי לרשות זוכה ולא דמי למתנה ומדרבנן הוא דהוי הפקר אע"ג דלא אתי לרשות זוכה כדאמרי' לקמן כדי שלא תשתכח תורת הפקר והכא במתני' כו': **המפקיר את שדהו כל ג' ימים הראשונים יכול לחזור בו** • **בין** אמר "אין רצוני שיהא הפקר" לחזר בו **ובין** זכה בו אינו בתוך ג' ימים ושם הפקר לא חייל ביה ולא פקע ליה מידי מעשר, דהפקר פטור מן המעשר כדקאמרינן (שבת דף מחי) וכאמר "פרע להפקר: **מכאן ואילך אינו יכול לחזור בו** • ופטור מן המעשר כל מאן דזכי ביה: אמר

דעתו ליתן לשני דמי משביון ליה כמתלוק שמעיקרא היה בדעתו ליתן לשניהן אף לראשון נמי לא קנה דהא אתרי' בפרק מי שמת מביא שכתב כל נכסיו לאחרים וזוקין אם כמתלוק מת קנו לוקם מודר בטולם אם כגמלך עמד אינו מודר אלא באחרון ומדמשביון ליה כגמלך אם כן טולן לשני דקאמר קאי גם אמקלת שנתן לראשון כי היה בדעתו לחזור בו ממתנת הראשון אם היה יכול ומעיקרא כשאמר מקלתן לראשון לא היה בדעתו ליתן לשני ושוב נמלך דאי לא יכול לשני דקאמר אלא אם כן בדעתו ליתן לשני ושוב נמלך דאי לא יכול לשני דקאמר היינו מה שייר מנכסיו אלא נתנם לראשון ראשון אמאי קנה אם עמד הכי מילק כל נכסיו והוי מתנת ש"מ בטולא אלא ודאי כשנתן לשני דעתו על מה שנתן לראשון ר"ל דעתו על מה שהפקיר וי"ס בוטלין ומקלתן לראשון וטולן לשני זכה שני להשתעבד בראשון ובריימתא היא שייר בתוספתא בהכותב נכסיו לשני עבדיו בשני שעבודים וכתב לראשון מקלת נכסיו ולשני כתב כל נכסיו ראשון לא יצא לחירות כיון דשייר ושני יצא לחירות וקנה כל הנכסים והראשון בכללם אלמא דעתו על מה שנתן כבר לראשון ונתן הכל לשני דאלי"ל גם לשני הוי מתנה במקלת ולא קנה: **משום מתנת בית חורון** • לקמן בפרק המוחפין ומקורים משום שלא היתה מתנה גמורה ה"ל מיהו נראה הפקר גמור כי נראה שלא הפקירו אלא בשביל שיאכה בה המודר: כל שלשה ימים יכול לחזור בו • ולומר אני מוזר מי מתה שהפקרתי ושוב אין מדם יכול לזכות בו הלכך אפילו קודם שחזר בו אין שם הפקר עליו אם אכל ממנו מדם ולא כוון לזכות מן הפקר מייב במעשר וכן אם הוא לקמן שלא לשם זביה מן הפקר אלא לשם חזרה מייב במעשר ומיהו אם זכה בהן הוא לו אחר פטור מן המעשר ולא יוכל אחר כך לבטל ההפקר כיון שכבר בא ליד מדם בטורת זכיה מן הפקר וכן מוכח בקיאה גבי הפקר לזמנו דקתני זכה בה בין הוא בין אחר אין יכול לחזור בו וקאי נמי אהפקר ליום אחד אלמא אע"ג שלא שבנו ג' ימים כיון שזכה בטורת הפקר אין בו חזרה ומיהו מלינן לפרש הא דקתני בסיפא מי שזכה בו לאחר שלשה קאמר כדפרי' בריש"א ואשמעינן חדש ושנה קאי לי נמי בהפקר בלא זמן תקנו חכמים שלא יהא פטור מן המעשר אם זכה בו בתוך שלשה ימים מפני הרמאין ואם לא זכה בו בתוך ג' ימים יהיה ההפקר קיים ואם זכה בו אחר כך פטור מן המעשר אבל בהפקר ליום אחד תקנו תקנת חשש רמאין כדי שלא לבטל ההפקר לגמרי: מכאן ואילך אינו יכול לחזור בו. דמיד כשהפקירו אל ההפקר ויצא מרשותו ואין לו כח לחזור בו ופטור מן המעשר והא דאמרינן בריש"א דתון שלשה ימים יכול לחזור בו מפני תקנת הרמאין ברגילין לאפקיר פירותיהן ולחזור ולזכות בהם כדי לפטרן מן המעשר לכך תקנו חכמים דלא יהיו הפקר עד אחר שלשה ימים כל זמן שלא זכה בו אחר ואפ"ג דתקנת הרמאים מפרש לקמן אלינא דר' יוסי גם רבנן אמרי אית נהו כך תקנתא ואי תקני לך לפי מה שפירשתי דאם זכה לאחר במורת הפקר אין בו חזרה ואי תקני לך לפי מה שפירשתי מאי אהנו חכמים בתקנתן וי"ל שהוא יצא שאם הוא יצקם מלד זה אחרים יצקנו בו מלד אחר אבל אם היה יכול לחזור בו מדבורו היה מפקירו ומזכה בו מיד:

אמר

תוספות

ואי אמרת עד דאתי לרשות זוכה מה לי נדרו קודם להפקירו מה לי הפקירו קודם לנדרו • בכללו ליתסר הא בכשותיה קיימי: **אין דעתו לאסור מה** שהפקיר • הלכך הוי הפקירו קודם לנדרו אמר: **מתיב** רבא מקלתה לראשון וכולה לשני • פירוש המתלק נכסיו: **ראשון קנה.** דהוי מתנה במקלת של שכיב מרע דבעינן קנין ואם עמד אינו חוזר והשני לא קנה דהוי מתנה בטולה דחוזר בעמד ומייתי הכא בשעמד ומשום הכי לראשון קנה דהוי מתנה במקלת וש"כ בגמלך

פי' הרא"ש

אין דעתו על מה שהפקיר • ואף על גב דבכשותו קאי בתר דעתא דנודר אזלינן ואין דעתו עליו: מקלתן לראשון וכולן לשני לראשון קנה שני לא קנה • שכיב מרע כמתלק נכסיו ונותן מקלתן לראשון בקנין ואח"כ אמר נכסי ולשני לשני לראשון קנה ואם עמד אינו חוזר דמתנת שכיב מרע במקלת הוי היא מתנת נודר אם לא דעתו לזה כמתנת שכיב מרע בטולה ואם עמד חוזר ומדקנה לראשון אלמא משכיון ליה כגמלך דמעיקרא כשנתן לראשון לא קנה דהא אתרי' בפרק מי שמת שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים וזוקין אם כמתלק מת קנו לוקם מודר בטולם אם כגמלך מת קנו כולם עמד אינו חוזר אלא באחרון ומדמשביון ליה כגמלך אם כן טולן לשני דקאמר קאי גם אמקלת שנתן לראשון כי היה בדעתו לחזור בו ממתנת הראשון אם היה יכול ומעיקרא כשאמר מקלתן לראשון לא היה בדעתו ליתן לשני ושוב נמלך דאי לא יכול לשני דקאמר היינו מה שייר מנכסיו אלא נתנם לראשון ראשון אמאי קנה אם עמד הכי מילק כל נכסיו והוי מתנת ש"מ בטולא אלא ודאי כשנתן לשני דעתו על מה שנתן לראשון ר"ל דעתו על מה שהפקיר וי"ס בוטלין ומקלתן לראשון וטולן לשני זכה שני להשתעבד בראשון ובריימתא היא שייר בתוספתא בהכותב נכסיו לשני עבדיו בשני שעבודים וכתב לראשון מקלת נכסיו ולשני כתב כל נכסיו ראשון לא יצא לחירות כיון דשייר ושני יצא לחירות וקנה כל הנכסים והראשון בכללם אלמא דעתו על מה שנתן כבר לראשון ונתן הכל לשני דאלי"ל גם לשני הוי מתנה במקלת ולא קנה: **משום מתנת בית חורון** • לקמן בפרק המוחפין ומקורים משום שלא היתה מתנה גמורה ה"ל מיהו נראה הפקר גמור כי נראה שלא הפקירו אלא בשביל שיאכה בה המודר: כל שלשה ימים יכול לחזור בו • ולומר אני מוזר מי מתה שהפקרתי ושוב אין מדם יכול לזכות בו הלכך אפילו קודם שחזר בו אין שם הפקר עליו אם אכל ממנו מדם ולא כוון לזכות מן הפקר מייב במעשר וכן אם הוא לקמן שלא לשם זביה מן הפקר אלא לשם חזרה מייב במעשר ומיהו אם זכה בהן הוא לו אחר פטור מן המעשר ולא יוכל אחר כך לבטל ההפקר כיון שכבר בא ליד מדם בטורת זכיה מן הפקר וכן מוכח בקיאה גבי הפקר לזמנו דקתני זכה בה בין הוא בין אחר אין יכול לחזור בו וקאי נמי אהפקר ליום אחד אלמא אע"ג שלא שבנו ג' ימים כיון שזכה בטורת הפקר אין בו חזרה ומיהו מלינן לפרש הא דקתני בסיפא מי שזכה בו לאחר שלשה קאמר כדפרי' בריש"א ואשמעינן חדש ושנה קאי לי נמי בהפקר בלא זמן תקנו חכמים שלא יהא פטור מן המעשר אם זכה בו בתוך שלשה ימים מפני הרמאין ואם לא זכה בו בתוך ג' ימים יהיה ההפקר קיים ואם זכה בו אחר כך פטור מן המעשר אבל בהפקר ליום אחד תקנו תקנת חשש רמאין כדי שלא לבטל ההפקר לגמרי: מכאן ואילך אינו יכול לחזור בו. דמיד כשהפקירו אל ההפקר ויצא מרשותו ואין לו כח לחזור בו ופטור מן המעשר והא דאמרינן בריש"א דתון שלשה ימים יכול לחזור בו מפני תקנת הרמאין ברגילין לאפקיר פירותיהן ולחזור ולזכות בהם כדי לפטרן מן המעשר לכך תקנו חכמים דלא יהיו הפקר עד אחר שלשה ימים כל זמן שלא זכה בו אחר ואפ"ג דתקנת הרמאים מפרש לקמן אלינא דר' יוסי גם רבנן אמרי אית נהו כך תקנתא ואי תקני לך לפי מה שפירשתי דאם זכה לאחר במורת הפקר אין בו חזרה ואי תקני לך לפי מה שפירשתי מאי אהנו חכמים בתקנתן וי"ל שהוא יצא שאם הוא יצקם מלד זה אחרים יצקנו בו מלד אחר אבל אם היה יכול לחזור בו מדבורו היה מפקירו ומזכה בו מיד:

אמר

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה אלא אמר רבא וכו' דמן התורה הויא הפקר לאלתר כמתנה אע"ג דלא אתי לרשות זוכה והואיל ומשעה: (ב) ד"ה שיינו טעמא וכו' הלכך אמרו רבנן:

גליון הש"ס גמ' כל המודר • עי' לקמן דף מו ע"ב בר"ן ד"ה ר"ד ושי' בב"ק דף קב ע"ב: